

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri käskkirja „Toetuse andmise tingimused iduettevõtluse hoogustamiseks ehk Startup Estonia tegevuste elluviimiseks“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Käskkirja kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 10 lõigete 2 ja 4 alusel. Käskkirja eelnõuga kehtestatakse toetuse andmise tingimused (edaspidi *toetusskeem*) iduettevõtluse hoogustamiseks. Käskkirja on välja töötanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (edaspidi *MKM*).

Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027 (edaspidi *rakenduskava*) raames läbi viidud „ei kahjusta oluliselt“ analüüs¹ ei tuvastanud, et toetusskeemis hõlmatud meede põhjustaks olulist kahju keskkonnanäesmärkidele, toetatavad tegevused arvestavad ja panustavad kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisse. Sellest tulenevalt puudub vajadus täiendavate leevendusmeetmete kehtestamiseks.

Käskkirjaga hõlmatud tegevuste elluviimisel lähtutakse rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud üldistest valikukriteeriumitest ja -metoodikast, mida kohaldatakse kõikidele rakenduskava poliitikaeesmärkidele ning nende raames toetatavatele meetmetele. Tegevuste elluviimise täpsem tegevuskava ning konkreetsed alategevused toetusskeemis nimetatud tegevuste elluviimiseks koos täpse eelarve ning ajaraamiga määratletakse iga-aastaselt tegevuskavas. Tegevuskava koostamisel tagatakse kooskõla 2021–2027 rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud üldiste valikukriteeriumitega. Kõik tegevuskavas olevad projektid peavad panustama käskkirjaga seotud Riigikogu poolt 12.05.2021. a vastu võetud strateegia „Eesti 2035“ (edaspidi „*Eesti 2035*“) sihtidesse ja Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 eesmärkidesse. Tegevuskava tegevused on mittediskrimineerivad ja läbipaistvad ning tagavad, et valitud tegevused arvestavad EL määruse nr 2021/1060 artiklis 9 sätestatud horisontaalseid põhimõtteid.

Käskkirjas toodud tegevused on kooskõlas EL põhiõiguste hartas nimetatud põhiõigustega ja puuetega inimeste konventsiooni väärtustega. Põhiõiguste harta ja puuetega inimestega konventsiooni arvestamise kontroll-leht on leitav seletuskirja lisas 1. Riskihindamise tabel on esitatud lisas 2.

Käskkirja eelnõu ja seletuskirja koostas MKMi osakonna ekspert Henrik Kutberg (tel: 553 3687, e-post: henrik.kutberg@mkm.ee), koostamisse panustas strateegilise planeerimise osakonna välisvahendite õiguse nõunik Nele Mals (tel: 715 5806, e-post: nele.mals@mkm.ee) ja riigiabi ekspert Anneli Schmiedeberg (tel: 639 7618, e-post: anneli.schmiedeberg@mkm.ee). Eelnõu koostamisel osales Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse startup ökosüsteemi osakonna juht Eve Peeterson (eve.peeterson@startupestonia.ee). Käskkirja juriidilise ekspertiisi tegi õigusosakonna õigusnõunik Gerly Lootus (gerly.lootus@mkm.ee).

¹ „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH analüüs“ (2022).
Kättesaadav: <https://pilv.rtk.ee/s/d8r9aX3kARtwH5z>

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Käskkiri koosneb 18 punktist.

Punkt 1. Reguleerimisala

Käskkiri panustab läbivalt „Eesti 2035“ sihti nr 3, sh järgmiste eesmärkide täitmisesse:

- Eesti majandus on tugev ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline ning leiab uusi äri võimalusi. Eesti majandus on paindlik ning valmis struktuurimuutusteks, pakkudes arenguvõimalusi kõigis piirkondades.
- Eesti majandus on uuendusmeelne ja teadmispõhine, kasutades uusi tehnoloogiaid ja ärimudeleid ning paindlikke töövorme. Loodud on soodsad tingimused ettevõtluse teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks, teadlased ja ettevõtted teevad omavahel koostööd. Eesti majanduskeskkond kutsub töötama, ettevõtteid asutama või siitkaudu virtuaalselt äri ajama, investeerima, looma ja katsetama uusi lahendusi, millest on kasu ühiskonnale laiemalt.

Meetme tegevused mõjutavad kõige enam „Eesti 2035“ majanduse strateegilise sihi „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ komponenti „Eesti majandus on uuendusmeelne ja teadmispõhine“, kuna nii potentsiaalsete iduettevõtjate kui ka iduettevõtete innovatsioonivõimekuse ja -teadlikkuse suurendamine ning koostöö edendamine iduettevõtluse ökosüsteemi tugijorganisatsioonide vahel kasvatab innovatsiooni. Innovaatilised iduettevõtted ja suurenenud koostöö iduettevõtluse ökosüsteemis, st koostöö avaliku sektori, ettevõtjate, teadusasutuste vahel loob uusi võimalusi teadmussiirdeks ning uute koostöömodelite tekkeks. Erasektori innovaatuslikkus omakorda toetab indikaatorite tööjõu tootlikkuse osakaaluna EL keskmisest ja TA kulud erasektoris saavutamist. Toetusskeemis elluviidavad regionaalsed arenguprogrammid toetavad kohalikke iduettevõtluse tugijorganisatsioone üle Eesti ja meelitavad inimesi tegelema iduettevõtlusega, mis tõstab väljaspool Harjumaad loodud SKP taset elaniku kohta EL-i võrdluses.

Toetusskeem toetab otseselt teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse tulemusvaldkonna programmi „Teadmussiirde programm 2022–2025“ meetme 4 „Arendatakse teadus- ja tehnoloogiamahukat iduettevõtluse ökosüsteemi“ tegevusi:

- 4.1. kasvatatakse iduettevõtluse ökosüsteemi konkurentsivõimet ning teadus- ja tehnoloogiamahukust;
- 4.2. luuakse teadus- ja tehnoloogiamahukate ettevõtete arenguks vajalik keskkond, mis toetaks teadus- ja tehnoloogiapõhiseid iduettevõtteid kõigis ettevõtte arengufaasides, iduettevõtete loomist ja arendamist ning olulise kasvu saavutamist rahvusvahelistel turgudel;
- 4.3. suurendatakse iduettevõtluse investeringuid ja sidusust TAIE fookusvaldkondadega;
- 4.4. aktiveeritakse eelseemne- ja seemnefaasi investeringutega turgu teadus- ja tehnoloogiamahukates sektorites, sh aidatakse suurendada kapitali pakkumist teadusmahukatele kõrgtehnoloogiat arendavatele ettevõtetele, mille puhul turul ei pakuta piisavalt erakapitali ettevõtete arengu tagamiseks;
- 4.5. toetatakse iduettevõtete innovatsiooni ning intellektuaalomandi loomist ja rakendamist kõigis majandusharudes;
- 4.6. töötatakse välja ja rakendatakse tõhus ja vajaduspõhine iduettevõtluse seiresüsteem.

Punkt 2. Toetuse andmise eesmärk

Toetuse andmise eesmärk on TAIE fookusvaldkondade edendamiseks arendada iduettevõtetele ja potentsiaalsetele iduettevõtjatele vajalikke teenuseid.

Toetus panustab „Eesti 2035“ aluspõhimõtete hoidmisesse ja sihi „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ saavutamisesse tasakaalustatud regionaalset arengut, soolist võrdõiguslikkust, võrdseid võimalusi, ligipääsetavust, keskkonna- ja kliimaeesmärke toetaval moel, mida mõõdetakse järgmiste näitajatega: „Tööjõu tootlikkus osakaaluna EL keskmisest“, „TA kulud erasektoris“ ja „Kasvuhoonegaaside netoheide CO2 ekvivalenttonnides“, „Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest“, „Soolise võrdõiguslikkuse indeks“, „Hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik“ ja „Ligipääsetavuse näitaja“.

Näitajasse „Tööjõu tootlikkus osakaaluna Euroopa Liidu keskmisest“ panustavad põhiliselt kõik tegevused, mis on suunatud iduettevõtetele ja potentsiaalsetele iduettevõtjatele ürituste, koolituste või muude teenuseosutajate kaudu, mille kaudu soodustatakse innovaatiliste kiire kasvuga ettevõtete kasvu ja nende poolt loodavate toodete/teenuste arendamist. Tegevuste kaudu suurendatakse ettevõtjate tootlikkust ja kasvatatakse seeläbi tööhõivet, samuti suurendatakse ettevõtjate võimekust teenida kõrgemat tulu ja olla konkurentsivõimelisemad tänu paremini ja efektiivsemalt planeeritud toodete ja teenuste pakkumisele.

Näitajasse „Teadus- ja arendustegevuse kulud erasektoris“ panustavad põhiliselt tegevused, mis on seotud TAI võimekuse tõstmisega, nt teaduskiirendi kaudu ekspertide, teadmiste ja oskuste vahendamine, et tugevdada ettevõtja teadus- ja arendustegevuse võimekust ning innovatsioonivõimet. Vajalike kompetentside ja teadmussressursi olemasolu ja vahetus on oluline eeldus ettevõtja TAI tegevusteks vajalike kompetentside võimekuse kasvuks.

Näitajasse „Kasvuhoonegaaside netoheide CO2 ekvivalenttonnides“ panustavad põhiliselt tegevused, mis on suunatud iduettevõtjate ökosüsteemi arendamiseks ja teaduskiirendi elluviimiseks. Nimelt ökosüsteemi arendamise ja teaduskiirendi tegevuste kaudu panustatakse nutika spetsialiseerumise valdkondadesse, tuginedes sh TAIE fookusvaldkondade teekaartidele. Nutika spetsialiseerumise valdkonnast mitu (nt nutikad ja kestlikud energialahendused, kohalike ressursside väärindamine, digilahendused igas eluvaldkonnas) toetavad otseselt keskkonnanahoiu eesmärke.

Näitajasse „Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL-27 keskmisest“ panustatakse ökosüsteemi arendamise kaudu, suunates tähelepanu tingimuste loomisele, mis soodustavad ja eelistavad just piirkondlike (väljaspool Tallinna/Tartu linna) tõmbekeskuste teket ja arengut. Samuti viiakse perioodiliselt ellu väljaspool Tallinna ja Tartu iduettevõtetele või potentsiaalsetele iduettevõtjatele suunatud arenguprogramme ja iduettevõtjate populariseerivaid üritusi ning töötatakse välja koostöömudel MAK (Maakondlike arenduskeskuste) võrgustikuga.

Näitajasse „Soolise võrdõiguslikkuse indeks“ panustatakse toetatavates tegevustes naiste ettevõtlikkuse ja ettevõtluses osalemise soodustamisega. Näitajasse „Hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik“ panustatakse tegevuste kavandamisel eri sotsiaalsete rühmade (nt vanemaealised) vajaduste arvestamisega. Ligipääsetavuse näitajasse panustatakse tegevuste elluviimisel ligipääsetavuse tagamisega nelja peamise erivajadusega (liikumise-, nägemise-, kuulmise-, intellektipuu) inimestele.

Kõikide sekkumiste planeerimisel ja elluviimisel järgitakse tasakaalustatud regionaalarengu põhimõtteid ning kui elluviija tuvastab tegevustes osalejate seas regionaalset tasakaalustamatust, siis võtab elluviija selle leevendamiseks ette täiendavaid asjakohaseid tegevusi. Sekkumiste kaudu

elluviidavates tegevustes jälgitakse, et info jõuaks kõikide oluliste regioonideni ning vajadusel suunatakse aktiivsem infojagamine regioonidesse, kus on teadaolevalt iduettevõtteid või neid toetavaid tugiorganisatsioone, kuid mingil põhjusel ei ole pakutavate tegevuste info neile jõudnud (nt vähe osalejaid). Elluviija korraldab erinevaid üritusi vastavalt sihtsektori paiknemisele, ehk arvestatakse sektori regionaalset paiknevust.

Punkt 3. Terminid

Punktis 3. on defineeritud käskkirjas kasutatavad terminid. Sealhulgas on defineerimisel lähtutud iduettevõtluses või sellega seondult rahvusvaheliselt üldlevinud põhimõtetest ja kirjeldustest.

Osaliselt on terminid juba siseriiklikus regulatsioonis kokku lepitud. Näiteks termini „Iduettevõtte“ puhul kasutatakse käskkirjas välismaalaste seaduses § 62⁴ lõikes 2 väljatoodud definitsiooni. „Kasvuettevõtte“ puhul nähakse ette täiendavad piirangud termini defineerimisel, mis on kajastatud Välismaalaste seaduses § 106³ lõikes 1.

Punkt 4. Toetatavad tegevused

Kirjeldatakse toetuskeemi raames ellu viidavaid tegevusi. Tegevusi on võimalik ellu viia omategevustena, partnerluse kaudu või hankida tegevuste elluviimiseks vajalikke teenuseid.

Toetuskeem sisaldab rakenduskavas kirjeldatud tegevusi koos käskkirjas nimetatud alategevustega. Arvestades iduettevõtluse ökosüsteemi kiiret arengut ning vajadust läheneda valdkonna vajadustele ja kitsaskohtade lahendamisele paindlikult, esitab toetuskeem üldised eesmärgid ja tegevused tulemuste saavutamiseks. Konkreetsete tegevused (projektid) toetuskeemi tulemuste saavutamiseks koos täpse eelarve ning ajaraamiga sätestatakse toetuskeemi iga-aastases tegevuskavas, mille koostab elluviija.

Tuginedes iduettevõtluse hoogustamise ja selle edendamisel üldiselt tunnustatud metodoloogiate², jagunevad üldiselt kõige olulisemad ja omavahel tihedalt seotud komponendid järgnevalt:

- **iduettevõtluse ökosüsteemi arendamine**

Ökosüsteemi üldine areng hõlmab endas tugiteenuste ja koostööpartnerite kättesaadavust, kuid ka avalikkuse suhtumist iduettevõtlusesse ja iduettevõtluseks sobivat õigusraamistikku. Ökosüsteemi üldine areng on paljuski seotud hoiakutega, mistõttu on areng pigem aeglane. Iduettevõtetele on arengukeskkonna valik oluline ning tihtipeale ka inimkapitali kättesaadavusega võrreldavalt tähtis. OECD järgi³ on õigusraamistikul ja võrdset ettevõtluskeskkonda kujundavatel poliitikatel alustavatele ettevõtetele märksa suurem mõju kui väljakujunenud ettevõtetele.

- **Inimkapitali kättesaadavuse parandamine**

Iduettevõtluse hoogustamisel on tugevamas konkurentsipositsioonis paindliku talendipoliitikaga ökosüsteemid, mis suudavad süsteemselt tegeleda tulevikutalentidega, tuua turule vajalikku oskustööjõudu ja neid ümber õpetada kui ka välismaist oskustööjõudu ligi meelitada.

- **kapitali kättesaadavuse parandamine**

Kapitali kättesaadavus on ettevõtte asukoha valikul oluline kriteerium ning on veelgi määravam kõrgtehnoloogilisi tooteid ja teenuseid arendavate, sh suurt alginvesteeringut ning mitmekesiselt taristut eeldavate iduettevõtete arengul silmas pidades.

² <https://startupsandplaces.com/what-dynamics-spur-the-growth-of-ecosystems/#chapter3a>

³ OECD (2016) “No Country for Young Firms?” Kättesaadav: [Veebilink](#) (kättesaadav seisuga 09.02.2023).

Eelnevatele komponentidele tuginedes viiakse toetuskeemi rakendamise raames ellu 3 peamist tegevust:

1. Punkt 4.1. sätestab toetatava tegevusena iduettevõtluse ökosüsteemi arendamise, mille raames tegeletakse:

- a) Kohaliku kogukonna arendamise ja kogukonna tegevuste võimendamise, selleks korraldatakse regulaarseid kogukonna kohtumisi jt võrgustumisüritusi, võimendatakse kogukonnaalgatusi ja korraldatakse turuosalistele täiendõppe võimalusi (sh korraldatakse õppereise välismaale). Osaletakse siseriiklike iduettevõtluse suurüritustel ja tunnustusüritustel ning võimendatakse neid, sh vajadusel antakse osalevatele iduettevõtetele või potentsiaalsetele iduettevõtjatele rahalist väärtust omavaid (kuid mitte rahalisi) auhindu (nagu näiteks meened: pused, särgid jne) vastavalt kehtivatele EISI sisekorraeskirjadele. Samuti arendatakse ökosüsteemi kestlikku arengut uute toetavate arenguprogrammide hankimise kaudu, mille eesmärk on maandada ettevõtluskogemuste puudumisest tingitud riske ning parandada tulevaste iduettevõtete kvaliteeti. Arenguprogrammides osalejatel on võimalik läbida teemasid, mis võimaldavad liikuda ideest ärikontseptsioonini. Arenguprogrammid viiakse üldjuhul ellu riigihanke korras koostöös eraturuga, sh koostöös ülikoolidega. Erandlikel ja põhjendatud juhtudel võib elluviia arenguprogrammi ka ise rakendada, kui eraturg seda ei paku. Samuti korraldatakse iduettevõtluse ökosüsteemi arendamise eesmärgil iduettevõtetele ärimissioone ning tegeletakse nendega seotud ettevalmistavate tegevustega. Viiakse ellu investorite investeerimisvalmidust arendavaid programme ja laiendatakse välisinvestorite kontaktvõrgustikku ja korraldatakse rahvusvahelisi kogukonnategevusi (nt Global Founders kogukonnategevused) ning vajadusel tegeletakse vastavasisulise siseriikliku ekspertgrupi eestvedamisega.

Oluline roll ökosüsteemi arendamisel on üleriigiliste koostöömehhanismide ellu kutsumisel, mis hoogustab koostööd iduettevõtete, ettevõtluse tugiorganisatsioonide, investorkogukonna ja/või teiste ökosüsteemi osaliste vahel. Kuivõrd iduettevõtluse ökosüsteemid koonduvad valdavalt linnadesse, kus saavad kokku talendid, investorid, institutsioonid (ülikoolid, teadusasutused, teenusepakkujad) ja ettevõtted (sh senised iduettevõtetest edulood), tegutsevad Eesti riigi väiksuse tõttu kõige aktiivsemad iduettevõtluse kogukonnad Tallinna ja Tartu linnades. Kuna väljapool Tallinna ja Tartut asub ajalooliselt oluliselt vähem talente, institutsioone (ülikoolid, investorid jne), ettevõtteid ja iduettevõtteid toetavaid tugiorganisatsioone, siis on ka sellest tulenevalt tekkinud piirkondlikud erinevused Eesti iduettevõtluse ökosüsteemis. Samas on väga keeruline ja kapitalimahukas luua terviklikult toimivaid iduettevõtluse ökosüsteeme kõikidesse Eesti regioonidesse (väljapool Tallinna ja Tartut) ainuüksi käesoleva riikliku toetuskeemi kaudu. Seetõttu pole toetuskeemi mõte luua kunstlikult uusi ökosüsteeme või püüda täita kõiki turutühimikke, vaid eelkõige suunata fookus alt-üles põhimõttel kohalike kogukondade tekkimisele kaasa aitamisele ja kohalike iduettevõtete tugiorganisatsioonide võimendamisele nii regionaalsete (väljapool Tallinna ja Tartut) kui ka üleriigiliste arenguprogrammide kaudu. Hanke tingimused kujundatakse nii, et need ei takistaks teatud piirkondade taotlejatel kandideerimast või toetust saamast, et vältida olukorda, kus taotlejate seas võivad esineda märkimisväärsed piirkondlikud arengutaseme erisused. Riiklik sekkumine keskendub kolmele tasandile, et saavutada võimalikult suur mõju:

- a) **iduettevõtluse regioonid** (väljapool Tallinna/Tartut). Iduettevõtlusega tegelemist soosivate regionaalsete tugiorganisatsioonide toetamiseks luuakse eraldi rahatasku, mida kasutatakse regionaalsete arenguprogrammide läbiviimiseks. Arenguprogrammide tingimused luuakse sellised, mis soodustavad ja eelistavad just

piirkondlike tõmbekeskuste teket ja arengut. Arenguprogramme saavad pakkuda organisatsioonid väljapoolt Tallinna ja Tartut ning need peavad olema ellu viidavad vähemalt 2 organisatsiooni koostöös ning kaasama kohalikku MAKi. Kuivõrd planeeritav regionaalne arenguprogramm on turupõhine ja põhineb hankekonkurssidel, siis võib tekkida olukord, kus iduettevõtlusvaldkonnas senini aktiivsemad maakonnad/linnad (Viljandimaa, Pärnumaa, Ida-Virumaa) võivad tihedamini osutada hangete võitjaks (nt Forwardspace Pärnus, kood/Jõhvi, innovatsiooni- ja loomekeskus Objekt Narvas jne). Regionaalse tasakaalustatuse tagamiseks vaadatakse iga-aastaselt üle hanketingimused, et toetus jõuaks mitmekülsemalt rohkemate pakkujate ja seeläbi ka regioonideni.

- b) **iduettevõtluse toetamises vähem aktiivsed regioonid** (väljapool Tallinna/Tartut ja eelnevas punktis nimetatud maakondi), kus iduettevõtteid ja neile teenuseid pakkuvate organisatsioonide arv napib või puudub tegeleb elluviija iduettevõtluse populariseerimisega ja nõustamisteenuste edendamiseks, eesmärgiga tekitada rohkem iduettevõtlusest huvitatud inimesi kui ka iduettevõtlusvaldkonnas tegutsevaid tugiorganisatsioone või algatusi, kes on võimelised esitama konkurentsivõimelisi pakkumisi eelnevas punktis välja toodud arenguprogrammi kandideerimiseks. Iduettevõtluse populariseerimiseks korraldatakse muuhulgas väiksemaid kogukonnaüritusi, et aidata regioonides kaasa iduettevõtlusega seotud teadlikkuse kasvule ning tuua Tallinna/Tartu iduettevõtluse kogukonna ja liidrite teadmisi ka regioonidesse. Nõustamisteenuse parendamiseks luuakse koostöömudel MAK-ide võrgustikuga, mis võimaldab kasvatada iduettevõtlusvaldkonnaga seotud kompetentse MAK-ides ning ühtlasi anda teadmisi edasi koolituste ja nõustamispäevade kaudu.
- c) **toetuskeemi koguelarve üleselt** otsitakse jooksvalt täiendavaid rahalisi võimalusi väljapoole Tallinna/Tartut jäävate regioonide toetamiseks. Näiteks üleriigiliste arenguprogrammide elluviimise kaudu, kus julgustatakse ja vajadusel soodustatakse regionaalsete iduettevõtluse tugiorganisatsioonide osalemist. Samuti on toetuskeemi kõik (inim-)kapitali kättesaadavuse parandamine tegevused üle-eestilisele fookusega ning kompetentside kasv suuremates linnades kandub pikas perspektiivis üle ka regioonidesse, kus ürituste ja meediakajastuse ning ka senistest edulugudest kuulmise abil kasvab soov tegeleda iduettevõtlusega. Samuti jätkatakse regionaalvaldkonna ekspertgrupi eestvedamisega, et tagada regioonide tasakaalustatud areng (vajadusel fookuse suunamine konkreetsetele regioonidele), et leida suurimad iduettevõtluse arendamisega seotud kitsaskohad ja ka potentsiaal regioonides ning valideerida võimalikud lahendusalternatiivid nende väljakutsete leevendamiseks. Vajadusel tegeletakse konkreetsete regionaalsete väljakutsete kitsaskohtade välja selgitamise uuringu(-te) tellimisega kui ekspertgrupp või elluviija näeb selleks vajadust.

Toetuskeemi tegevuste täpsem plaan ning konkreetsed alamtegevused koos eelarve ning ajaraamiga määratletakse käesoleva perioodi toetuskeemi iga-aastasest tegevuskavas. Elluviija toob tegevuskavas välja regionaalse puutumuse potentsiaaliga tegevused ning hindab nende asjakohasust tasakaaluka regionaalse arengu põhimõtte edendamiseks. Rakendusametuse roll on sekkuda tegevuskava mittekooskõlastamise kaudu kui tegevuskavas pole planeeritud piisavalt regioonidesse suunatud tegevusi, mis on käskkirjas ja selle juurde käivas seletuskirjas kokku lepitud.

- b) Kuivõrd Eestis on süvatehnoloogiamahuka iduettevõtluse ökosüsteemi väljakujunemine alles algusjärgus ning puudub kriitiline hulk vastavaid iduettevõtteid⁴, siis tegeletakse toetuskeemi raames süvatehnoloogia iduettevõtluse ökosüsteemi ja kogukonna arendamise ning võimendamiseks. Selleks kutsutakse ellu ja hoogustatakse süvatehnoloogia valdkonna

⁴ 2023. aasta seisuga on süvatehnoloogiamahukate iduettevõtete arv Eestis ca 100 (kokku iduettevõtteid Eestis ca 1400).

iduettevõtlust arendavaid programme, sh sobivusel tuuakse Eestisse välisriikidest (nagu näiteks *Creative Destruction Lab*, mille rakendamist alustati 2022. aastal).

Samuti kutsutakse ellu süvatehnoloogia iduettevõtlust populariseerivaid sündmusi. Edendatakse investoritele suunatud tegevusi süvatehnoloogiasse investeerimisel. Luuakse teadmismahukat iduettevõtlust arendav tegevuskava, seiratakse, kaasajastatakse ning viiakse seda ellu. Tegevuskava lähtub eesmärgist, milleks on kiirendada teadus- ja tehnoloogiamahukat ettevõtlust soosiva majanduskeskkonna arengut ja iduettevõtluskogukonnas koostöövõimekust, läbi mille saavad alguse ja kasvavad Eestis rahvusvaheliselt edukad ning mõjusad süvatehnoloogiaettevõtted.

- c) Iduettevõtluse ökosüsteemi täiendavate tugiteenuste pakkumisega omategevusena, selleks tegeletakse ökosüsteemi arendamise ja iduettevõtluse populariseerimise jaoks vajalike kommunikatsiooni, rahvusvahelise ja siseriikliku turundamise ning üldsuse teadlikkuse suurendamise tegevustega. Tegeletakse iduettevõtluse ökosüsteemi uuringute, analüüside, statistiliste andmete ja tagasisideküsitluste tellimisega, rahvusvaheliste tehnoloogiatrendide seiramise ning ülevaadete koostamisega valdkondades, kus riiklikest prioriteetidest tulenevalt on vajadus arendada iduettevõtluse ökosüsteemi konkreetse poliitikavaldkonna eesmärkide saavutamiseks. Pakutakse või vajadusel ostetakse sisse iduettevõtluse ökosüsteemi andmebaasiteenus ning tegeletakse sellega seotud haldus- ja arendustööde tellimisega. Andmebaasiteenuse all peetakse silmas lahendust, mis oleks avalikkusele tasuta ning mille funktsionaalsus on laiem kui nimekiri Eestis tegutsevatest iduettevõtetest. Näiteks võimaldaks Eestis tegutsevate iduettevõtete statistika kõrval teha ka järeldusi iduettevõtluse ökosüsteemis aset leidvate trendide, rahakaasamise kohta ning koguda muid poliitikakujundamiseks ja iduettevõtluse edendamise analüüside tegemiseks vajalikke andmeid.

Tugiteenustena tegeletakse ka vajadusel iduettevõtluse arendamiseks vajalike koolitusmaterjalide tellimisega, tõlkimisega ja kohandamisega. Samuti tegeletakse iduettevõtte asutamisel kasutatavate juriidiliste mudeldokumentide tellimisega, nende edasiarendamisega vastavalt vajadusele ning tehakse need avalikult kättesaadavaks.

2. Punkt 4.2. sätestab toetatava tegevusena inimkapitali kättesaadavuse parandamise, mille raames tegeletakse:

Väljalendi kaasamisega, selleks hõlbustatakse iduettevõtluse hoogustamiseks vajaliku inimkapitali kättesaadavust väljaspool Euroopa Liitu asuvatest riikidest. Tegeletakse idu- ja kasvuettevõtete viisa halduse korraldamisega, viisaplatvormi tehniline haldamisega ja arendamisega ning turundustegevuste elluviimisega Eestis ja välisriikides.

Väljalentide kaasamise parandamise eesmärgil jätkatakse tööd nii Euroopa Liidust kui kolmandatest riikidest välistööjõu värbamise võimaluste loomise ja toetamisega. Sealhulgas jätkub senine idu- ja kasvuettevõtete viisa programmi raames iduettevõtetele kehtinud soodustuste pakkumine sarnasel kujul.

Välistööjõu kaasamisega seotud lahenduste ja siseriikliku regulatsiooni kohendamiste vajaduse korral ning ka riskide maandamiseks tehakse koostööd Siseministeriumiga ning arvestatakse sisejulgeoleku ja migratsiooniriskide ning nende maandamisemeetmetega. Sealhulgas pööratakse Startup Viisa programmi ja kasvuettevõtete viisa programmi puhul tähelepanu selle tehnilise võimekusele, turvalisusele ning kasutajamugavusele ning ka järgnevale:

- programmide turundustegevustes ränderiskidega arvestamine;

- hindamiskomisjoni(-de) tegevuste ja võimekuse arendamine;
- ümberasutavate välistöötajate kohanemisteenuste väljatöötamises osalemine koostöös teiste siseriiklike osapooltega.

3. Punkt 4.3. sätestab toetava tegevusena kapitali kättesaadavuse parandamise, mille raames tegeletakse:

Teaduskiirendite loomisega, selleks sõlmitakse hankeleping eduka(-te) pakkuja(-te)ga TAIE fookusvaldkondade alades ja tegeletakse nende monitoorimisega. Kiirendi(-te) elluviimisel pakutakse iduettevõtetele ja potentsiaalsetele iduettevõtjatele teenuseid:

- ärilise kontseptsiooni tõestamiseks ja turu valideerimiseks;
- prototüübi arendamiseks;
- äriarenduse nõustamiseks tehnoloogia, müügi ja investeringute alal
- süvatehnoloogia iduettevõtluse ökosüsteemi süstemaatiliseks arendamiseks.

Teaduskiirendite tellimine on vajalik, kuna süvatehnoloogia iduettevõtted on kapitalinõudlikud alates *proof-of-concept* faasist kuni tootmisvõimsuste skaleerimiseni, kuid tänased rahastusmudelid Eesti turul ei taga kahjuks süsteemset ning järjepidevat rahastust uute teadusprojektide esiletõusu tagamiseks ega ka piisavalt võimalusi nende äriks pööramise võimaluste katsetamiseks. Selleks, et probleemist paremini aru saada teostati reaalsete vajaduste kaardistamiseks 2019. aastal kaks uuringut, et olukorda kaardistada:

2) „Iduettevõtete kapitali kättesaadavus“⁵ uuringus osalenud turuosalised (iduettevõtted ja investorid) hindasid kõige prioriteetsemaks kapitali kättesaadavust kõrgtehnoloogiliste, kapitalimahukate ja teadusmahukate valdkondade (sh riistvara) iduettevõtetele. Lisaks toodi välja, et Eestis on puudus teadusmahukate ja kõrgtehnoloogiliste iduettevõtete tootearendustoetustest, mis võimendaks investeringuid. Lisaks kapitali piiratud kättesaadavusele peetakse teadusmahukates valdkondades tegutsevatel ettevõtetel keeruliseks kiirelt kasvamist, kuna Eestis puudub selleks nõutud tasemel teadustegevus ja teadmussiire.

3) „Teaduse kommertsialiseerimine Eestis“⁶ uuring tõi välja järgmist:

- Eesti ettevõtluskeskkond on üldiselt alustava ettevõtja sõbralik, kuid niipea, kui alustav ettevõtja on väljaspool info- ja kommunikatsioonitehnoloogia sektorit, jääb iduettevõtluse ökosüsteemis puudu vastava tehnoloogia või sektori teadmusest (nii investorid, võrgustik kui vajalike teadmistega mentorid);
- ülikoolid ei ole valdavalt motiveeritud soodustama spin-off⁷ ettevõtete teket, kuna see ei ole nende strateegiline eesmärk (riiklikku baasfinantseeringut silmas pidades ei kuulu spin-off ettevõtete arv või teaduse kommertsialiseerimine laiemalt ülikoolide tulemuste mõõtmise indikaatorite hulka). Ülikoolidel pole täna välja töötatud mudelit, mis võimaldaks neil otseselt kasu saada spin-off ettevõtlusega tegelemisest (teadustulemuste patenteerimine ja litsentseerimine toob kiiremat tulu võrreldes spin-offiga, mis toob tulu alles pikema perioodi jooksul). Ülikoolid näevad spin-off ettevõtete loomises ka riski kaotada tippteadlane ettevõtlusele (keskendub teaduse asemel äritegevusele) ja seeläbi otseselt mõju ülikooli finantstulemustele. Teisalt ei

⁵ Civitta (2020) “Idufirmade kapitali kättesaadavuse uuring”, kättesaadav: [Veebilink](#) (09.02.2023).

⁶ Technopolis Group (2019) “Teaduse kommertsialiseerimine Eestis”, kättesaadav: [Veebilink](#) (09.02.2023).

⁷ Iduettevõtte, mis on välja kasvanud organisatsiooni seest, tavaliselt teadusasutusest või ülikoolist.

ole ka teadlased motiveeritud ettevõtlusega tegelema, sest ülikoolide karjäärimudel ei soodusta ülikooliväliseid tegevusi;

- teadmiste puudumine selle kohta, kuidas akadeemilist intellektuaalomandit ettevõtlusse üle kanda ja äriks teisendada - Eesti ülikoolide juures tegutsevad küll tehnoloogiasiidre ja ülikoolivälise koostöö arendamisega seotud üksused, kuid neis on puudulikud teadmised sellest, kuidas teadussaavutusi erinevatel viisidel turule tuua ja seeläbi teenida tulu ja luua lisandväärtust nii ülikoolile kui ühiskonnale.

Tuginedes kirjeldatud turutühimikele, piloteeriti juba eelneval EL-i struktuurivahendite perioodil (2014-2020. a) iduettevõtluse hoogustamise eesmärgil “teaduskiirendi” tegevust. Tänapäevaks nähakse vajadust jätkata alustatud tegevustega, et edasi arendada tekkinuid iduettevõtteid ja ka kogutud teadmisi teenusepakkujate tasemel. Süvatehnoloogiamahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arendamiseks on jätkuvalt vaja (1) pakkuda rahastust ja teenuseid just selle valdkonna ettevõtjatele ning läbi selle toetada uute innovaatiliste ettevõtete asutamist ja kasvamist nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkondades; ja (2) suurendada teadmuspõhise ettevõtluse ökosüsteemi osaliste kompetentsi, et luua ja rakendada süstemaatilist ja terviklikku protsessi teadmuspõhise ettevõtluse tekkeks Eestis. Seejuures rahastus jõuab ettevõtjateni läbi hanke eduka pakkuja poolse teenuse, kus üks osa teenustest on klassikaline nõustamis- ja äriarendusteenus ning teine osa teenustest rahaliste vahendite pakkumine, mis suunatakse ettevõtja uue ärilise kontseptsiooni tõestamise ja prototüübi arendamise finantseerimiseks.

Punkt 5. Tulemused

Punkt 5 määratleb toetuskeemi tulemused. Toetatavate tegevuste elluviimise tulemusena nähakse iduettevõtluse ökosüsteemis järgnevat muutusi:

- kasvanud potentsiaalsete iduettevõtjate teadmised iduettevõtluse eripärastest ja oskused iduettevõtluse väljakutsetega paremini toime tulla – kuivõrd iduettevõtlusega alustamisega kaasnevad mitmed väljakutsed, siis jätkuvalt on vaja toetada uute ettevõtete teket ning teadmiste jagamist iduettevõtluse ökosüsteemi sees, mis on jätkuva edu tagamise aluseks;
- suurenenud iduettevõtete arv, mis suudavad luua globaalselt konkurentsivõimelise ärimudeli – Eesti turu väiksuse tõttu peavad kohalikud iduettevõtted keskenduma algusest peale välisurgudele, et olla konkurentsivõimelised ning seda peetakse silmas ka toetuskeemi täpsemate tegevuste rakendamisel;
- suurenenud iduettevõtete arv (sh regioonides väljapool Tallinna ja Tartu linna), mis suudavad äri kasvatada, kaasates seejuures vajadusel ka kapitali – toetuskeemi üks olulisi eesmärke on keskenduda ka regioonidele (väljapool Tallinna/Tartut), et olemasolev iduettevõtluse ökosüsteem ei piirneks ainult suuremate linnadega, vaid toimuks teadmiste edasi kandumine ka kohalikesse kogukondadesse;
- suurenenud süvatehnoloogiamahukate iduettevõtete arv, mis jõuavad ärikontseptsiooni tõestamiseni – toetuskeemiga panustatakse teadus- ja tehnoloogiamahukat ettevõtlust soosiva majanduskeskkonna arengusse ja suurendatakse iduettevõtluskogukonna koostöövõimekust, läbi mille saavad alguse ja kasvavad Eestis rahvusvaheliselt edukad ning mõjusad süvatehnoloogiaettevõtted;
- välja kujunenud mitmekesine iduettevõtete ökosüsteem, mis on pikas perspektiivis jätkusuutlik ja globaalses kontekstis konkurentsivõimeline ning loob eeldused globaalse kasvupotentsiaaliga iduettevõtete tekkeks ja kasvuks Eestis – toetuskeemi rakendamisel peetakse silmas erinevat iduettevõtluse ökosüsteemi mitmekesisust (nt iduettevõtete

asutajate seas naiste/meeste osakaalu võrdsemaks muutumine, iduettevõtlus regioonides kui ka eri valdkondades: rohetehnoloogiate kui ka kahese kasutusega tehnoloogiate arendamine jms) edendamiseks seotud tegevusi.

Punkt 6. Väljundnäitajad

Punkt 6 määratleb toetuskeemi tulemus- ja väljundnäitajad.

Tegevus	Indikaator	Indi- kaatori tüüp	Algtase	Vahesihhtase 2024	Sihhtase 2029	Andme- allikad	Mõõtmis- sagedus
Kõik tegevused	Toetatud ettevõtjad (millest: mikro, väikse, keskmise suurusega ja suured ettevõtjad)	Rakendus- kava väljund- näitaja	0	344	1720	SFOS/SIS, projekti-aruanded (vahe- ja lõpparuanded)	Jooksvalt pärast esimest abi andmist ettevõtjale (st tegevuses/üritusel /teenuses osalemise toimumise järel)
	Mitte-rahalist abi saavad ettevõtjad	Rakendus- kava väljund- näitaja	0	344	1720	SFOS/SIS, projekti-aruanded (vahe- ja lõpparuanded)	Jooksvalt pärast esimest abi andmist ettevõtjale (st tegevuses/üritusel /teenuses osalemise toimumise järel)
	Toetatavad uued ettevõtjad	Rakendus- kava väljund- näitaja	0	160	800	SFOS/SIS, projekti-aruanded (vahe- ja lõpparuanded)	Jooksvalt pärast esimest abi andmist ettevõtjale (st tegevuses/üritusel /teenuses osalemise toimumise järel)

	VKE-de lisandväärtuse kasv töötaja kohta	Rakendus-kava tulemus-näitaja	0	Ei kohta	430	SFOS/SIS, projektiaruanded Äriregistri andmed.	Esimese majandusaasta andmete põhjal peale väljundi saavutamist. Näitaja täitmist analüüsib RÜ, lisades andmed SFOSi ja SISI.
1. Iduettevõtluse ökosüsteemi arendamine, sh teadmumahuksa ökosüsteemi arendamine	Turule tutvustatud uute süvatehnoloogia toodete arv	Projekti-spetsiifiline näitaja	0	50	200	SFOS/SIS, projektiaruanded (vahe- ja lõpparuanded)	Jooksvalt pärast esimest abi andmist ettevõtjale (st tegevuses/üritusel /teenuses osalemise toimumise järel)
	Toetatud iduettevõtluse tugiorganisatsioonide arv, kes tegutsevad väljaspool Tallinna ja Tartut	Projekti-spetsiifiline näitaja	0	3	20	SFOS/SIS, projektiaruanded (vahe- ja lõpparuanded)	Jooksvalt pärast esimest abi andmist ettevõtjale (st tegevuses/üritusel /teenuses osalemise toimumise järel)
						SFOS/SIS, projektiaruanded (vahe- ja lõpparuanded)	Jooksvalt pärast esimest abi andmist ettevõtjale (st tegevuses/üritusel /teenuses osalemise toimumise järel)
2. Inimkapitali kättesaadavuse parandamine	Toetatud ettevõtjate arv, kes on Eestisse kolmandate riikidest ümber asumas ja saanud loa Eestis	Projekti-spetsiifiline näitaja	0	100	600	SFOS/SIS, projektiaruanded (vahe- ja lõpparuanded)	Jooksvalt pärast esimest abi andmist ettevõtjale (st tegevuses/üritusel /teenuses osalemise toimumise järel),

	iduettevõtlusega tegelema hakata.						PPA andmete põhjal.
	Kolmandat est riikidest Eestisse tööle asumiseks loa saanud töötajate arv.	Projekti-spetsiifiline näitaja	0	800	4800	SFOS/SIS, projekti-aruanded (vahe- ja lõpparuanded)	Jooksvalt pärast esimest abi andmist ettevõtjale (st tegevuses/üritusel/teenuses osalemise toimumise järel), PPA andmete põhjal.
3. Kapitali kättesaadavuse parandamine	Teadus-kiirendis osalenud idu-ettevõtete arv	Projekti-spetsiifiline näitaja	0	0	30	SFOS/SIS, projekti-aruanded (vahe- ja lõpparuanded)	Jooksvalt pärast esimest abi andmist ettevõtjale (st tegevuses/üritusel/teenuses osalemise toimumise järel)

Punktis on esitatud struktuurivahendite rakenduskava väljundnäitajad, tulemusnäitaja ja projektspetsiifilised näitajad toetuskeemi tegevuse tulemuslikkuse jälgimiseks. Struktuurivahendite rakenduskava näeb meetme nr 2.1.1.3.1 „Ettevõtluskeskkonna arendamine, rahvusvahelistumise toetamine ja investeringute soodustamine“ raames ette väljund- ja tulemusnäitajad, millesse käesolev toetuskeem panustab. Sihttasemed on seatud unikaalsete ettevõtjate arvestuses. Rakenduskava näitajate täitmise seiret korraldatakse vastavalt Rahandusministeeriumi poolt kinnitatud näitajate metoodikale.

Punkt 7. Rakendusüksus ja rakendusasutus

Rakendusasutus on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja rakendusüksus Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (edaspidi *rakendusüksus*).

Punkt 8. Elluviija ja partner

Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (edaspidi *EIS või elluviija*) määratakse elluvijaks vastavalt ÜSS2021_2027 § 10 lõikele 4. Elluviija ja rakendusüksuse ülesannete täitmine on nimetatud sihtasutuses lahutatud struktuuriüksuste tasandil. Toetatavaid tegevusi viib ellu EISi „startup ökosüsteemi“ osakond. EIS on nimetatud toetuskeemi elluvijaks, sest ta on riigi sihtasutus, mille põhikirjalised tegevused seonduvad käskkirjas nimetatud tegevuste elluviimisega. EISi eesmärgiks

on põhikirja punktide 2.1.2 ja 2.1.3 kohaselt ettevõtjate konkurentsivõime tõstmine ning ettevõtjate teadus-, arendus- ja innovatsioonivõimekuse kasvatamine.

Kuivõrd praegusel hetkel pole teada, keda on vajalik pikaajaliselt kaasata elluviidavate tegevuste rakendamisel, siis elluviijal on õigus kaasata partnereid erialaliitude, ettevõtluse tugiorganisatsioonide, teadusparkide, ülikoolide ja ettevõtjate hulgast, viies läbi konkursi. Konkurs peab hõlmama endas efektiivsuse analüüsi, mille kaudu selgitatakse välja kõige asjakohasem partner või partnerid. Elluviija kooskõlastab partnerid rakendusasutusega. Kooskõlastatud partnerite nimekiri kehtestatakse käskkirja lisaga, kus täpsustatakse nende nimed, tegevused ja eelarve. Partnerid osalevad elluviijaga tegevuste teostamises, nad ei ole töövõtjad ega teenuseosutajad. Partnerina tegevustesse kaasatud osapooled ei teeni kasumit läbiviidavatest tegevustest.

Punkt 9. Sihtrühm

Toetuskeemi sihtrühm on jaotatud kolmeks:

- iduettevõtlusest huvitatud inimesed, potentsiaalsed iduettevõtjad, teadustiimid – peetakse silmas inimesi või tiime, kes kaaluvad iduettevõtte loomist või sinna poole püüdlemist, kuid pole veel esimesi samme teinud või on alles seda tegemas;
- iduettevõtted, kes vajavad oma toote, teenuse või tehnoloogia süsteemseks arendamiseks teadmisi, teaduspõhist lähenemist, intellektuaalomandi arendust, kontakte või teenuseid nende ärilise kontseptsiooni tõestamiseks või prototüübi arendamiseks – toetuskeemis keskendutakse samuti juba eksisteerivatele iduettevõtetele, kes vajavad tuge ning maailmaklassilist iduettevõtluse ökosüsteemi, kus tegutseda;
- iduettevõtluse arendamisega otseselt seotud ökosüsteemi osalised, kes pakuvad varajases arengufaasis iduettevõtetele teenuseid – toetuskeemis keskendutakse eelkõige iduettevõtluse ökosüsteemi võimestamisele, et pakutavate tugiteenuste kvaliteet potentsiaalsetele iduettevõtjatele ja juba eksisteerivatele iduettevõtetele oleks võimalikult mitmekesine ja jätkusuutlik.

Punkt 10. Tegevuste abikõlblikkuse periood

Tegevuste ja kulude abikõlblikkuse perioodi algab 01.01.2022. a ja tegevused peavad olema lõpetatud hiljemalt 31. detsembriks 2029. a.

Punkt 11. Tegevuste eelarve

Programmi tegevuste detailne kirjeldus ja eelarve kulukohtade lõikes esitatakse rakendusasutusele iga-aastaselt jooksva aasta planeeritud tegevuskava näol. Tegevuskava lähtub „TAIE arengukavast 2021-2035“ ning selle rakendusplaani prioriteetidest ning panustab nende saavutamisse. Sealhulgas on tegevuste rakendamisel lubatud eri alategevuste vahel summasid muuta kuni 10 protsendi ulatuses toetuskeemi kogueelarvest (maksimaalselt ca 1 miljon eurot). Muudatuse tegemisel tuleb teavitada nii rakendusasutust kui ka rakendusüksust e-kirja teel. Paindlikkus eelarve kujundamisel on vajalik, kuna iduettevõtlusega seotud turu väljakutsed on ajas muutuvad ning sellest tulenevalt on ka iga-aastaselt koostatavad tegevuskavad erineva fookusega, mis võib tingida vajaduse teha paindlikult muudatusi eelarveridade vahel. Rohkema kui 10 protsendilise muudatuse tegemisel on vajalik algatada käskkirja muudatus.

Meetme 21.1.3.1 EL toetuse suurus on 138 690 000 mln eurot, millest antud toetuskeemi osa moodustab 7 016 000 eurot. Toetuskeemi kogueelarve on 10 022 857 eurot, toetatavaid tegevusi

rahastatakse 30 protsendi ehk 3 006 857 euro ulatuses riiklikust kaasfinantseeringust ja 70 protsendi ehk 7 016 000 euro ulatuses Euroopa Liidu struktuuri- ja investeerimisfondide vahenditest Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu. Käesolevas käskkirjas kajastatud tegevuse raames lisanduvaid käskkirju ei planeerita.

Punkt 12. Tegevuskava ning selle kinnitamine ja muutmine

Elluviija koostab toetuse eesmärgi ja tulemuse saavutamiseks iga-aastase tegevuskava koos eelarve ja ajaraamiga punktis 4 nimetatud tegevuste lõikes. Tegevuskava koostamisel tagatakse kooskõla 2021–2027 rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud üldiste valikukriteeriumitega. Tegevuskava koostatakse TAIE arengukava alusel, võttes arvesse rakenduskava ja toetuskeemi eesmärke koos indikatiivsete eelarvetega. Selleks, et tagada programmi otsene ja selge panustamine TAIE strateegiliste sihtide saavutamisse, tuuakse tegevuskavas välja vastavad seosed TAIE arengukavaga. Lisaks on oluline, et elluviija toob tegevuskavas välja regionaalse puutumuse potentsiaaliga tegevused ning hindab nende asjakohasust tasakaaluka regionaalse arengu põhimõtte edendamiseks. Elluviija käsitleb tegevuskavas ka seoseid teiste horisontaalsete põhimõtetega, sealjuures pööratakse tegevustes tähelepanu ettevõtluses alaesindatud rühmade võimalusel suuremale kaasamisele. Elluviija tagab, et puuduks riive horisontaalsete põhimõtete suunas ning võimalusel kujundab tegevusi nii, et need panustaksid positiivselt horisontaalsete põhimõtete edendamisesse.

Tegevuskava esitatakse rakendusasutusele kinnitamiseks hiljemalt iga aasta 30. novembril järgneva kalendriaasta kohta, mille rakendusasutus kinnitab tegevuskava kahe nädala jooksul. Tegevuskavas esinevate puuduste korral annab rakendusasutus elluviijale kuni kaks nädalat puuduste kõrvaldamiseks ja nimetatud aja võrra pikeneb ka tegevuskava kinnitamise tähtaeg rakendusasutusega. Rakendusasutusel on õigus kooskõlastada tegevuskava osaliselt ning teha ettepanekuid tegevuste lisamiseks. Ettepaneku kinnitatud tegevuskava muutmiseks saab esitada rakendusasutus või elluviija.

Tegevuskava moodustamisel arvestatakse täpsemalt:

1. Projekti/tegevuse kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele. Hinnatakse tegevuste panust meetme eesmärkidesse, sh projekti tulemuste ja mõju eeldatavat ulatust ning vajadusel väljundite ja tulemuste kestlikkust pärast tegevuste lõppu. Lisaks hinnatakse tegevuste panust meetme väljund- ja tulemusnäitaja(te) saavutamisse.
2. Rahastatavate tegevuste põhjendatust. Hinnatakse, kas tegevuste eesmärgipüstitus on põhjendatud; kas tegevuse sekkumisloogika on arusaadav ja mõjus; kas tegevused võimaldavad saavutada püstitatud eesmärgid ning planeeritud väljundid ja tulemused parimal moel. Hinnatakse, kas seos eesmärkidega ning mõjus on arusaadavad ning innovaatilisi lahendusi soosivad. Selgitatakse, kas tegevuste ajakava on realistlik, arvestades muu hulgas tegevuste omavahelisi seoseid ja ajalist järgnevust.
3. Rahastatavate tegevuste kuluefektiivsust. Hinnatakse, kas tegevused ja lahendused on kuluefektiivsed planeeritud väljundite/tulemuste saavutamiseks. Hinnatakse, kas planeeritud eelarve on realistlik ja mõistlik – kas on selge, milliste arvutuste ja hinnangute alusel on eelarve kokku pandud, kas planeeritud kulud on vajalikud ja mõistlikud, ning on olemas võimekus tegevustele järgnevate püsikulude rahastamiseks.
4. Suutlikkust rahastatavaid tegevusi ellu viia. Hinnatakse, kas tegevuste tegijal on kvalifikatsioon ja kogemus ning õiguslikud, organisatsioonilised või tehnilised eeldused tegevuste elluviimiseks kavandatud viisil ning jätkusuutlikust tagades. Elluviija valik on kooskõlas ÜSS2021_2027 regulatsiooniga, mille kohaselt on elluviija valdkonna eest vastutava ministri käskkirjaga või

halduskoostöö seaduse tähenduses halduslepinguga määratud ministeeriumi struktuuriüksus või volitatud asutus või juriidiline isik, kes vastutab toetuse andmise tingimuste käskkirjas nimetatud eelarve ulatuses tegevuste tegemise ja tulemuste saavutamise eest ning kellele kohaldatakse toetuse saaja kohta sätestatud. Antud käskkirjas on elluvijaks EIS ning tegevusi viib ellu EISi „startup ökosüsteemi“ osakond, kes vastab seaduses ette antud definitsioonile elluvijja kohta. EIS oli „Startup Estonia“ programmi elluvijja ka struktuurivahendite rahastusperioodil 2014–2020, mis tagab tegevuste jätkuvuse, jätkusuutlikkuse ja pakutavate teenuste kvaliteedi tagamiseks vajaliku kompetentsi. Riigihangete seadusega kooskõla on tagatud, kuna EIS on riigihangete seaduse § 5 lõike 2 punkti 4 kohane hankija. Halduskoostöö seadusega on elluvijja kooskõlas § 14 kohaselt. Elluvijjal puudub vastuolu riigiabi reeglitega, kuna EIS-i puhul ei ole tegemist ettevõtjaga, vaid riigi asutatud sihtasutusega, mis täidab ministeeriumi poolseid ülesandeid.

Projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega. Hinnatakse, kuidas võetakse arvesse ja aidatakse kaasa Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega seotud horisontaalsete põhimõtete (sooline võrdõiguslikkus, võrdsed võimalused, ligipääsetavus, kestlik areng, keskkonnakaitse ja kliimanetraalsus ning täiendavalt regionaalareng) eesmärkide saavutamisele ja panustatakse seeläbi vastavasse riigi pikaajalise arengustrateegia näitajasse.

Punkt 13. Abikõlblikud ja abikõlbmatud kulud

Abikõlblikud kulud on kulud, mis on otseselt vajalikud ja mõistlikud toetuskeemi tegevuste elluviimiseks ja toetuskeemi eesmärkide saavutamiseks ning mis on kooskõlas õigusaktides sätestatud nõuetega. Abikõlblike ja abikõlbmatute kulude loetelu on käskkirjas välja toodud.

Kulusid võib lugeda abikõlblikuks, kui need on tekkinud abikõlblikkuse perioodil. Samuti peavad kulude tekkimise aluseks olevad tegevused toimuma abikõlblikkuse perioodil. Muuhulgas järgitakse koolituste ja ürituste korraldamisel Keskkonnaministeeriumi koostatud keskkonnahoidlike sündmuste korraldamise juhendit, mis on leitav Keskkonnaministeeriumi kodulehel⁸.

Abikõlbmatud kulud on lisaks toetuskeemis sätestatud kuludele ka ühendmääruse §-s 17 sätestatud kulud ning kulud, mis ei ole seotud ega kooskõlas toetuskeemi eesmärkidega. Nendeks on järgnevad kulud, mis pole sisu poolest kuidagi seotud iduettevõtjuse ökosüsteemi arendavate ja toetatavate tegevustega: finants- ja pangakulud, sealhulgas finantstehingute tasud, valuutavahetuse tasud, pangakontode avamise ja haldamise kulud; liiklusvahendi soetamise ja muud transpordi kasutamise põhjendamatud kulud; kinnisasja soetamise kulud; muud tegevuste elluviimisega mitteseotud kulud.

Punkt 14. Riigiabi

Käesoleva toetuskeemi raames ei anta elluvijale riigiabi, vaid riigiabi saavad tegevustes osalejad ehk kaudsed lõppsaajad, kui vastav tegevus täidab kõik riigiabi tingimused. Riigiabi ei anta ka arenguprogrammides osalejatele (lõppsaajad), kui lõppsaajaks on füüsiline isik. Kui lõppsaajateks on ärikiirendid või ärikiirendites olevad ettevõtjad, on tegemist vähese tähtsusega abiga (edaspidi ka *VTA*) Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8), tähenduses.

Euroopa Komisjoni määruste kohaselt antud vähese tähtsusega abi kogusumma ei tohi jooksva majandusaasta ja kahe eelneva majandusaasta jooksul ületada 200 000 eurot.

⁸ „Keskkonnaministeeriumi keskkonnahoidlikud sündmused juhend 2022“
Kättesaadav: <https://envir.ee/kaasamine-keskkonnateadlikkus/keskkonnateadlikkus>

Elluviijal on kohustus kontrollida lõppsaaja VTA seisu, et see ei ületaks lubatud piirmäärasid ning samuti on elluviijal kohustus säilitada abi andmist käsitlevaid andmeid 10 aastat alates abi andmise päevast.

Elluviija sisestab tegevuste elluviimisel VTA info riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrisse (edaspidi *RAR*). VTA andjaks ja lõppsaaja teavitajaks on elluviija. Lõppsaaja informeerimine talle antud VTA summast toimub järgnevalt: VTA eelduslik summa broneeritakse *RARs* ning lõppsaajat informeeritakse abi saamisest enne toetatava sündmuse toimumist elluviija poolt saadetud e-kirja teel, mis on kooskõlas rakendusüksuse senise praktikaga. VTA summa broneeritakse sellise varuga, et ei tekiks olukorda, kus arvestatav VTA on suurem kui see, mis on broneeritud.

Abi ei anta VTA määruuses sätestatud välistatud valdkondades ning ka hasartmängu valdkonnas. Samuti on seatud, toetuse andmisele piirang, mis rakendub olukorras, kus ettevõtjal on tähtaegselt täitmata tagasimakse kohustus, mis tuleneb Euroopa Komisjoni otsusest saadud abi ebaseaduslikkuse kohta. Seejuures tuleb eristada, et toetust ei saa anda ainult juhul, kui tagasinõue on tehtud Euroopa Komisjoni otsuse alusel ning ei laiene olukorrale, kus liikmesriik nõuab ebaseaduslikku riigiabi tagasi omal initsiatiivil.

Punkt 15. Toetuse maksmise tingimused ja kord

Käskkirjas sätestatud toetuse maksmise tingimused ja kord lähtuvad ühendmääruse §-dest 24–30 ning käskkirjas täpsustatud tingimustest, millele vastavalt elluviijale toetust makstakse. Toetust võib anda ka ettemaksena vastavalt ÜSS2021_2027 § 14 ja ühendmääruse § 30 alusel (edaspidi ettemakse), et elluviija saaks rakendada toetuskeemis kokku lepitud tegevusi, et vajadusel kiirelt reageerida turu vajadustele ja ellu viia alategevusi võimalikult mõistlikul viisil. Ettemaksu saamiseks peab elluviija esitama rakendusüksusele e-teeninduse kaudu maksetaotluse, mille alusel makstakse rakendusüksuse poolt toetus elluviijale. Elluviija esitab ettemakse saamiseks rakendusüksusele ettemakse taotluse koos vastava lepingu makstähtaegade prognoosiga, mis põhineb kinnitatud tegevuskava ja sõlmitud lepingutel. Elluviija esitab ettemakse kasutamise kohta rakendusüksusele ettemakse kasutamise aruande koos abikõlblike kulude tekkimist ja nende maksmist tõendavate dokumentide ning teabega ettemakse kasutamise kohta ettemakse kasutamisperiodile järgneva 15 kalendripäeva jooksul. Kui elluviija ei täida aruande esitamise kohustust, nõuab rakendusüksus ettemakse, mille kohta ei ole elluviija esitanud ettemakse kasutamise aruannet, viivitamatult tagasi, mille järgselt on elluviija kohustatud tõendamata ettemakse tagastama 15 kalendripäeva jooksul. Toetust makstakse kulude katmiseks, mis on tehtud toetuskeemi igaaastases tegevuskavas kinnitatud tegevuste elluviimisel.

Toetuse maksmise eelduseks on projekti tegevustest tingitud abikõlblike kulude tekkimist tõendavate kuludokumentide või nende koopiade esitamine ning nende kinnitamine rakendusüksuse poolt. Maksetaotluse menetlemine toimub vastavalt rakendusüksuse juhtimis- ja kontrollisüsteemide kirjelduse alusel välja töötatud protseduuridele.

Punkt 16. Elluviija õigused ja kohustused

Toetuskeemi elluviimisel tuleb elluviijal järgida riigihangete seadust; tagada programmi elluviimiseks vajaliku tööjõu ja tehnilise varustatuse olemasolu; tagada programmi kulu- ja maksedokumentide eristatus muudest kulu- ja maksedokumentidest; säilitada programmi teostamise dokumentatsioon, tagada programmi elluviimise käigus seotud vara säilimine ja sihtotstarbeline kasutamine vähemalt 5 aasta jooksul programmi abikõlblikkuse perioodi lõppemisest; võimaldada teostada kuludokumentide auditit ja kontrolli; osutada igakülgset abi auditi ja kontrolli kiireks läbiviimiseks ning esitada asjakohased dokumendid; maksta tagasinõutav toetus rakendusasutuse

poolt märgitud summas ja tähtjaks tagasi ning oluline on silmas pidada, et elluviijal on kohustus täita ka teisi perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse ja selle alusel antud õigusaktides ning toetuskeemis sätestatud kohustusi. Näiteks on elluviija kohustatud täitma teavitamisnõudeid vastavalt Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruses nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“ sätestatud nõuetele ning on kohustatud korraldama teavitusürituse eesmärgiga informeerida avalikkust toetuse saamisest määruse §-s 2 toodud nõuete kohaselt juhul, kui projekti kogumaksumus on üle kümne miljoni euro.

Elluviijal on õigus teha rakendusasutusele ettepanekuid toetuskeemi ja tegevuskava muutmiseks, sealhulgas õigus teha ettepanekuid tegevuskavas kinnitatud tegevuste elluviimise edasilükkamiseks või ära jätmiseks. Samuti on elluviijal õigus küsida programmi tegevuskavasse tehtavate ettepanekute kohta lisateavet, mis on vajalik tegevuste abikõlblikkuses, eesmärgipärasuses ja elluviidavuses veendumiseks.

Elluviijal on kohustus tagada tegevustes osalenud ettevõtjate korrektsete andmete olemasolu struktuuritoetuse registris iga poolaasta lõpu (s.o 30.06 ja 31.12) seisuga hiljemalt poolaastale järgneva teise nädala lõpuks. Selleks lisab elluviija kontrollitud andmed tegevustes osalenud ettevõtjate kohta Sündmuste Infosüsteemi (SIS).

Punkt 17. Aruandlus

Elluviija on koostab vahearuande sagedusega üks kord aastas, kui rakendusüksus ei nõua teisti, ning esitada selle rakendusasutusele informatiivsel eesmärgil ja rakendusüksusele kinnitamiseks hiljemalt käskkirjas määratud tähtjaks. Lõpparuanne esitatakse toetuskeemi lõppedes, koos viimase maksetaotlusega.

Elluviija esitab rakendusüksusele ja rakendusasutusele tähtaegselt nõutud informatsiooni ning aruanded ettenähtud vormil ja tähtaegadel.

Vahe- ja lõpparuandes kajastatakse tegevuste aruandlusperiood; teostatud tegevused, alategevuste edenemine ning väljund- ja tulemusnäitajate saavutustasemed, panus „Eesti 2035“ sihtidesse, eesmärkidesse ja näitajatesse, sealhulgas horisontaalsete põhimõtetega seotud näitajatesse; elluviija hinnang tegevuste tulemuslikkusele; muu toetuse elluviimisega seotud teave; elluviija kinnitus andmete õigsuse kohta. Samuti esitatakse aruandes ülevaade, hinnang ja ettepanekud aruandeperioodil punktis 4. nimetatud tegevuste elluviimisele suurema regionaalse tasakaalustatuse saavutamisel või kuidas on sellega arvestatud tegevuste elluviimisel. Aruandlus on vajalik, et teha nii jooksvalt kui ka toetuskeemi lõppedes järeldusi rakendatud tegevuste tulemuslikkuse kohta. Samuti aitab aruandlus kontrollida nii rakendusasutusel kui ka rakendusüksusel, et rakendatud tegevused on kooskõlas käskkirja eelnõus kokku lepitud eesmärkidega.

Punkt 18. Finantskorrektsiooni tegemise alused ja kord

Finantskorrektsiooni otsuseid teeb rakendusasutus astavalt ÜSS2021_2027 §-le 28 ning lähtudes ühendmääruse § 34–37 sätestatust.

Toetus makstakse tagasi vastavalt ÜSS2021_2027 §-dele 29 ja 30. Toetuse tagasinõudmise korral muudab rakendusasutus toetatavate tegevuste eelarvet. Finantskorrektsiooni otsus vähendab punktis 11. märgitud eelarvet ka siis, kui vastavat muudatust käskkirjas ei ole veel tehtud.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 2021/1060 millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid. Kooskõla on tagatud ka Euroopa Regionaalarengufondi ja Ühtekuuluvusfondi käsitleva määrusega (EL) 2021/1058.

Käskkirjaga hõlmatud tegevused on vastavuses rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud üldiste valikukriteeriumide ja -metoodikaga, mida kohaldatakse kõikidele rakenduskava poliitikaeesmärkidele ning nende raames toetatavatele meetmetele.

Käskkirjaga hõlmatud tegevused korraldatakse ilma avalikku taotlemist korraldamata, ning sellest tulenevalt on hinnatud valitud tegevuste vastavust üldistele valikukriteeriumidele järgmiselt:

- **Kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele:**
 - Seos valdkondlike arengukavadega on kirjeldatud seletuskirja punktis 5 “Eelnõu seotus teiste meetmete ja valdkondlike arengukavadega”. Lisaks on sekkumiste põhiselt toodud seos käskkirja erieesmärgi ja meetme seisukohast kõige suuremalt seotud valdkondliku arengukava TAIE-ga.
 - Mõju rakenduskava erieesmärkide ja meetmete eesmärkide saavutamisse on sisuliste ja toetatavate tegevustena toodud käskkirja punktis 4 ning vastavas punktis ka seletuskirjas. Panust eesmärkidesse näidatakse sekkumiste panuse kaudu rakenduskava näitajatesse. Käskkirjaga hõlmatud tegevused panustavad otseselt erieesmärkide ja meetmete eesmärkide saavutamisesse. Lisaks on seletuskirja peatükis 4 toodud käskkirja mõjude kirjeldused.
- **Kooskõla tegevuste põhjendatusega.**
 - Taust käskkirja sekkumiste vajalikkuse kohta: 2021. a oli Eesti tööviljakus 86,7% ELi keskmisest, 2020. a eesmärk (80%) täideti edukalt ning nüüd liigutakse 110% poole, mis on 2035. a eesmärgiks. 2021. a andmetel moodustab tööstussektor 20% töökohtadest ja 20% SKPst, samas on selle sektori tootlikkus vaid 56% ELi keskmisest. See näitab madalat positsiooni rahvusvahelises väärtusahelas ja sektori vähest teadusmahukust. Sarnast lõhet ELi keskmisega täheldatakse ka IT- ja kommunikatsioonisektoris. Iduettevõtete arv ja investeringute kaasamisvõime on suurenenud, kuid ülikoolide ja ettevõtjate koostöö on endiselt puudulik. Vaid väike osa ettevõtetest investeerib TA-sse (287 ettevõtet 2020. a), investeeritud summad ei ole suured – 2019. a kokku 264 mln eurot. Põhjused, miks ettevõtted arendustegevusse ei investeerigi ega piisavalt alustavaid ettevõtteid turule ei tule, on TA-sse investeerimise universaalsed turutõrked nagu pikad tasuvusperioodid, investeringute tasuvuse risk ja sellega kaasnev riskikartlikkus. Eesti erasektori T&A kulud (2020. a 0,98% SKPst) jäävad ELi keskmisest maha. Erasektoris on teadus- ja arendustöötajate arv ELi keskmisega võrreldes väike (2020. a ELis 0,86% kogu tööjõust ja Eestis 0,41%). Teadussüsteem on tugevalt orienteeritud akadeemilistele tulemustele. T&A teenuste turg on väike ja killustunud. Et soodustada uute alustavate süvatehnoloogia iduettevõtete teket ja erasektori TA mahtu tuleb edendada koostööd süvatehnoloogimahukate iduettevõtete vahel kui ka kasvatada ettevõtete võimekust arendada TA-le tuginevaid tehnoloogiaid. Erasektori ja teadusasutuste koostöö

vähesuse tõttu on oluline suurendada ja mitmekesistada kontakte teadustöötajate ja ettevõtjate vahel.

Analüüside kohaselt esineb puudusi TA ning innovatsiooni juhtimises, koordineerimises ja innovatsiooni ökosüsteemides. Tuleb kasvatada osapoolte koostöövõimekust. Tähelepanu tuleb pöörata Eesti innovatsioonisüsteemis osalejate võrgustike ja koostööplatvormide loomisele ning äri- ja akadeemiliste ringkondade koostöö tugevdamisele. Teadussüsteemi, ühiskonna ning majanduse arengu vajaduste vaheliste ebakõlade vähendamiseks on vaja süsteemsemaid muutusi, sh sektoritevahelist koostööd.

- Käskkirjas ettenähtud tegevused võimaldavad saavutada eesmärgid ning planeeritud väljundid ja tulemused parimal moel, kuna erieesmärgi sekkumised põhinevad riigiaruande lisal D, Euroopa poolaasta riigipõhistel soovitel, Eesti teadus- ja arendustegevuse (TA) ja innovatsioonisüsteemi rahvusvahelisel hindamisel ning ettevõtlus- ja innovatsioonitoetuste tulemuslikkuse hindamisel. Sekkumistega toetatakse riikliku teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava rakendamist. Sellest tulenevalt on sekkumiste puhul tegu parima võimaliku lahendusega eesmärkide saavutamiseks. Tegevuste sidusust eesmärkidega mõeldakse rakenduskava näitajatega, mis on toodud seletuskirja punktis 6, koos selgitusega seletuskirjas kuidas teostatakse näitajate seiret. Käskkirja tegevuste mõjusust on hinnatud seletuskirja punkti 4.
- Tegevuste ajakava on realistlik ehk näitajate saavutamine käskkirjaga hõlmatud tegevuste abikõlblikkuse perioodil on realistlik, arvestades mh tegevuste omavahelisi seoseid ja ajalist järgnevust. Tagamaks tegevuste ajakavalist teostatavust koostatakse iga-aastane detailsem tegevuskava.
- **Kooskõla tegevuste kuluefektiivsusega**
 - Käskkirjaga ettenähtud tegevused on kuluefektiivne viis planeeritud väljundite ja tulemuste saavutamiseks. Toetudes struktuurivahendite perioodil 2014-2020 elluviidud sarnaste sekkumiste kogemusele, saab öelda, et sekkumine on mõjus ning aitab eelkõige erasektori võimendamise kaudu aktiveerida veelgi rohkemate iduettevõtete ja neid toetavate tugiorganisatsioonide teket.
 - Käskkirja tegevuste eelarve on koostatud toetudes muu hulgas valdkondliku arengukava TAIE eesmärkide täitmiseks vajalike tegevuste mahu hinnangule. Tegevuste eelarve maht on hinnatud toetudes sarnaste tegevuste elluviimise kuludele ning arvestades ligikaudset teenuste maksumust, mis on vaja ellu viia täitmaks seatud näitajate sihttasemete saavutamist. Täpsemad näitajate arvestuskäigud on toodud rakenduskava näitajate metoodikas. Teostatavate kulude vajalikkus ja mõistlikkus tagatakse muutuvates majandusoludes käskkirjaga ettenähtud iga-aastase tegevuskava koostamise käigus, milles kujundatakse detailsem eelarve vastavalt detailsematele tegevustele. Tegevuste kujundamisel, sh valitavate tegevuste eelarvestamisel ja kulude kontrollimisel lähtutakse varasematest kogemustest, kuivõrd poliitikakujundajal ja rakendusüksusel on põhjalikud kogemused muu hulgas EL 2014-2020 finantsperioodi meetme tegevuse rakendamisel. Sisse ostetavate teenuste lõplikud, õiglased ning usutavad summad leitakse hankeprotsesside käigus. Arvestatud on võimaliku hindade muutusega järgnevate aastate jooksul, toetudes minevikukogemusele.
- **Kooskõla elluviija suutlikkusega tegevusi ellu viia**
 - Elluviija suutlikkus ning põhjendus elluviija valiku osas on toodud seletuskirja punktis 1 ja 8.
 - Elluviija valik on kooskõlas ÜSS2021_2027 regulatsiooniga, mille kohaselt on elluviija valdkonna eest vastutava ministri käskkirjaga või halduskoostöö seaduse tähenduses halduslepinguga määratud ministeeriumi struktuuriüksus või volitatud

asutus või juriidiline isik, kes vastutab toetuse andmise tingimuste käskkirjas nimetatud eelarve ulatuses tegevuste tegemise ja tulemuste saavutamise eest ning kellele kohaldatakse toetuse saaja kohta sätestatud. Antud käskkirjas on elluviijaks EIS, kes vastab seaduses ette antud definitsioonile elluviija kohta. Riigihangete seadusega kooskõla on tagatud, kuna EIS on Riigihanke seaduse § 5 lõike 2 punkti 4 kohane hankija. Halduskoostöö seadusega on elluviija kooskõlas § 14 kohaselt. Elluviijal puudub vastuolu riigiabi reeglitega, kuna EIS-i puhul ei ole tegemist ettevõtjaga vaid riigi asutatud sihtasutusega, mis täidab ministeeriumi poolseid ülesandeid. Lõppsaajale kehtivatest riigiabi reeglitest on ülevaade käskkirja punktis 14 ning vastavas punktis käskkirja seletuskirjas.

- **Kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega**
 - Käskkirjaga hõlmatud tegevuste seos Eesti 2035-ga on kirjeldatud seletuskirja punktis 1, lisaks on antud punktis toodud selgitused käskkirja panustamise kohta horisontaalsete põhimõtete näitajatesse.
 - Tegevuste seosed horisontaalsete põhimõtetega on põhjalikumalt kirjeldatud seletuskirja peatükis 6.

4. Käskkirja mõjud

Toetuskeem juhindub rakenduskavast ning TAIE arengukavast.

Toetuskeem avaldab ettevõtjate rahvusvahelistumisele alljärgnevat mõju:

- soodustatakse Eestis juba väljaarendatud TAI-mahukate toodete ja tehnoloogiate ekspordi kasvu ning luuakse eeldused uute toodete ja teenuste arendamiseks ja müügiks kõrgema lisandväärtusega valdkondades ja turgudel. Toetatakse iduettevõtteid ja potentsiaalseid iduettevõtjaid edukalt toimiva iduettevõtluse ökosüsteemi ja selle poolt pakutavate teenuste kaudu, et soodustada ettevõtjatevahelist koostööd ja ühistegevust ekspordimahu kasvatamiseks;
- arendatakse ettevõtjate võimekust juhtida terviklikult müüki ja turundust, et siseneda rahvusvahelistele turgudele ja seal püsida (nt seminaride, koolituste ja arenguprogrammide kaudu), sealhulgas arvestades e-kaubanduse võimalusi;
- soodustatakse ettevõtjate investeringuid uute geograafiliste ja tooteturgude hõivamiseks;
- suurendatakse Eesti ettevõtjate rahvusvahelist nähtavust;
- toetatakse tehnoloogia- ja arendusmahukate investeringute kaasamist eelkõige TAIE fookusvaldkondades;
- kujundatakse konkurentsivõimeline ja paindlik investeerimiskeskond kõigis Eesti piirkondades, sealhulgas tagades sobivad finantseerimisvõimalused ning suunatakse rohkem ressursi ja toetusi regioonidesse, et Eesti areneks majanduslikult senisest võrdsemalt.

Iduettevõtluse hoogustamise toetuskeemi jõustumine võimaldab Eesti ettevõtjatel saada teadmisi ja kasvatada võimekust teadmusel- ja tehnoloogial põhineva ettevõtluse alustamiseks, arendamiseks ja elluviimiseks ning koostöö tegemiseks. Teadmiste ja võimekuste kasvatamine on oluline, et tekiks rohkem ettevõtteid, kes on suutelised looma teadmus- ja tehnoloogiapõhiseid tooteid ja teenuseid, mis annavad kõrgema lisandväärtuse ja toovad suuremat kasu nii ettevõtjale kui riigile. Elluviija poolt toetusmeetme raames pakutavad teenused võimaldavad ettevõtjal saada paremini kätte tema ettevõtlusega ja arenguvõimalustega haakuvat informatsiooni kontsentreeritud kujul, et oleks võimalik kiiremini ja vähemate ettevõtja ressurssidega jõuda lühema aja jooksul kiirema arenguni.

Toetuskeemi mõjul peaks suurenema ettevõtjate hulk, kelle teadmised ja huvi teadmus- ja tehnoloogiamahuka ettevõtluse kohta suureneb, kes teavad mis viisil ja millistes suundades on

võimalik teadmus- ja tehnoloogiapõhist ettevõtlust arendada ning saada selle elluviimiseks vajalikke teadmisi ja kompetentse.

Meetme tulemusel lisandub iduettevõtteid, kellel kompetentside tõusu ja inimressursi kättesaadavuse tõusu tõttu kasvab võimekus läbi viia TAI-l põhinevaid arendustegevusi. See on eelduseks järgmise põlvkonna suure lisandväärtusega ettevõtjate juurdekasvuks Eesti majanduses.

5. Eelnõu seotus teiste meetmete ja valdkondlike arengukavadega

Eelnõu sätestab toetuskeemi seose prioriteetse suuna teiste meetmete, meetme tegevuste ja arengukavadega, tuues välja kokkupuutepunktid, mis on aluseks käesoleva toetuskeemi tegevustele või millesse tegevused panustavad.

Seos sama erieesmärgi teiste toetuskeemidega:

Meetme „Ettevõtluskeskkonna arendamine, rahvusvahelistumise toetamine ja investeringute soodustamine“ sekkumine „Starditoetus“, mille tulemusena on võimalik alustavatel ettevõtjatel saada ettevõtlusega alustamise eelnõustamist oma äriplaanide senisest paremaks planeerimiseks kui ka arengunõustamise teenust äriplaanis toodud tegevuskava realiseerimiseks. Käesolev toetuskeem ja starditoetuse meede täiendavad teineteist, kuna nii mõnigi kord vajab iduettevõtet loov ettevõtja esmaste tegevuste alustamiseks stardiraha või eelnõustamist.

Sama meetme sekkumine „Ettevõtlusteadlikkus, sealhulgas juhtimiskvaliteet ja vastutustundlik ettevõtlus“, mille tulemusena paraneb ettevõtjate juhtimiskvaliteet ja tehakse targemaid otsuseid. Samuti suureneb vastutustundliku ettevõtluse põhimõtteid järgivate ettevõtjate hulk, mis muudab ka potentsiaalsed sekkumisest kasu saanud iduettevõtted kiiremini nõ investeerimiskõlblikuks. Sekkumise tulemusel paranevad ettevõtjate temaatilised valdkondlikud kompetentsid, mis võimaldavad kasvatada ka potentsiaalsete iduettevõtjate konkurentsivõimet ning teadmus- ja tehnoloogiamahukust.

Seos valdkondlike arengukavadega:

„Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035“. Toetuskeem aitab kaasa eelkõige ettevõtluskeskkonna arendamisele: toetuskeem aitab kaasa ettevõtjate teadmiste ja kompetentside arendamisele, et panustada senisest enam efektiivsuse kasvule ja kõrgema lisandväärtusega toodete ja innovaatiliste teenuste pakkumisele. Toetuskeem aitab kaasa teadmus- ja tehnoloogiamahuka ettevõtluse kasvule ning suurema lisandväärtuse ja sellest tulenevalt kõrgemate sissetulekute ja heaolu taseme saavutamisele kõikjal Eestis.

„Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035“– strateegia seab eesmärgiks tagada ettevõtlike ja kaasaegsete teadmiste ning oskustega inimeste järelkasv, mis on tarvilik kõrgema tootlikkuse taseme saavutamiseks Eestis. Iduettevõtete (sh süvatehnoloogiamahukates valdkondades) tekkimiseks ja kasvuks on samuti vajalik tagada valdkonnas tegutsevate inimeste pealekasv. Näiteks pakkudes käesoleva toetuskeemi kaudu arenguprogramme iduettevõtlusest huvitatud õppijatele, sh populariseerides õppimist inseneri erialadel ja soodustades karjääripöördeid ning ümberõppe võimalusi siseriiklikult.

6. Käskkirja mõjud horisontaalsetele põhimõtetele

Käskkirjas toodud tegevuste mõju horisontaalsetele põhimõtetele on valdavalt toetav.

Horisontaalsed põhimõtted	Mõju
Tasakaalustatud regionaalne areng	<p>Toetav mõju: Toetuskeemis tegevuste elluviimisel arvestatakse väljapool Tallinna/Tartut jäävate piirkondade arendamisega ja suunatakse eraldiseisvalt vahendeid regionaalsete arenguprogrammide elluviimiseks, mis soodustab uute iduettevõtlust toetatavate tugiorganisatsioonide (ja pikemas perspektiivis iduettevõtluskeskuste) teket väljapool Tallinna/Tartu linna. Käskkirja tegevused panustavad horisontaalse näitaja eesmärgi täitmisesse: väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL-27 keskmisest.</p> <p>Eesti ettevõtete konkurentsivõime on piirkonniti endiselt väga erinev ning piirkondlikud erinevused on oluliselt suuremad lisandväärtuse, ekspordi, teadus- ja arendustegevuse rakendamise suutlikkuse ning ettevõtluse valdkonnas, ettevõtete tootlikkus (SKP hõivatu kohta ostujõu pariteedi alusel) on selgelt kõrgem suuremate linnapiirkondadega piirkondades, ulatudes 2020.a seisuga Harjumaal 102%-ni ELi keskmisest, jäädes seevastu Lääne-, Kirde- ja Kesk-Eesti piirkondades kõigest 51-56% vahele ning viies maakonnas lausa alla 50% (madalaim Saaremaal 45%). Kõige kiiremas tempos on ELi keskmisele lähemale liikumas jätkuvalt Põhja- ja Lõuna-Eesti. Ülejäänud piirkondade lähenemine on aastatel 2018-2020 olnud aeglasem ega ole olnud järjepidev, Kirde-Eesti näitaja on koguni 5% võrra ELi keskmisest kaugenenu. Erandiks on siiski mitmed maakonnad, mille SKP hõivatu kohta on lähenenu ELi keskmisele kiiremas tempos, nt Põlva- Võru- ja Viljandi maakond (2 aastaga lähenenu ELi keskmisele enam kui 7%).</p> <p>Ettevõtete lisandväärtuse piirkondlikud erinevused on paaril viimasel aastal mõnevõrra vähenenu. Kui 2018. aastal ulatus keskmine lisandväärtus 20 ja enama töötajaga ettevõtetes 1588 eurost Lääne-Eestis 3538 euronni Ida-Virumaal, siis 2020. aastaks oli vastav lõhe vähenenu 1663 ja 3072 euro (Põhja-Eesti) vahele. Paraku on piirkonniti ühtlasemate näitajateni jõutud ennekõike Ida-Virumaa ettevõtete lisandväärtuse vähenemise tõttu. Tuleb ka arvestada, et nendes näitajates ei kajastu piirkondlikus ettevõtluses olulist rolli mängivad mikroettevõtted. Samuti on osaliselt paratamatu, et tehnoloogia- ja teadmismahukas ettevõtlus vajab kõrge teadmiste ja oskuste tasemega inimressurssi, mis on aastate jooksul koondunud Tallinnasse/Tartusse, sõltuvalt valdkonnast ja ettevõtluse iseloomust.</p> <p>Eelmisel EL struktuurivahendite eelarveperioodil suunati iduettevõtluse hoogustamine toetuskeemi kaudu vahendeid regionidesse (väljapool Tallinna/Tartut) valdavalt vastavalt sellele, kus sektor ise näitas rohkem aktiivsust idusektori väljakutsete lahendamisel. Tänu sellele tegutseb täna Eestis u 45 konkreetset iduettevõtetele või potentsiaalsetele iduettevõtjatele teenuseid pakkuvaid organisatsiooni, millest ca 30 tegutseb väljapool Tallinna/Tartut.</p> <p>Toetuskeemi tegevuste täpsem plaan ning konkreetsed alamtegevused koos eelarve ning ajaraamiga määratletakse käesoleva perioodi</p>

toetusskeemi iga-aastases tegevuskavas. Elluviija toob tegevuskavas välja regionaalse puutumuse potentsiaaliga tegevused ning hindab nende asjakohasust tasakaaluka regionaalse arengu põhimõtte edendamiseks. Sõltumata konkreetse aasta tegevuskavast tegeleb elluviija perioodiüleselt regioonide (väljapool Tallinna/Tartut) toetamisega eelkõige kolme tasandi kaudu:

- a) **iduettevõtluse toetamises aktiivsemad regioonid** (väljapool Tallinna/Tartut). Iduettevõtlusega tegelemist soosivate regionaalsete tugiorganisatsioonide toetamiseks luuakse eraldi rahatasku, mida kasutatakse regionaalsete iduettevõtluse arenguprogrammide läbiviimiseks. Arenguprogrammide tingimused luuakse sellised, mis soodustavad ja eelistavad piirkondlike tõmbekeskuste teket ja arengut. Arenguprogramme saavad pakkuda organisatsioonid väljapoolt Tallinna ja Tartut, need peavad olema vähemalt 2 organisatsiooni koostöös ning kaasama kohalikku MAKi. Kuivõrd planeeritavad regionaalsed arenguprogrammid on turupõhised ja neid viiakse ellu hankekonkursside tegemise kaudu, siis võib tekkida olukord, kus iduettevõtlusvaldkonnas senimaani aktiivsemad maakonnad (Viljandimaa, Pärnumaa, Ida-Virumaa) võivad tihedamini osutada hangete võitjaks. Regionaalse tasakaalustatuse tagamiseks vaadatakse iga-aastaselt üle hanketingimused, et toetus jõuaks mitmekülgselt rohkemate pakkujate ja seeläbi ka teiste regioonideni.
- b) **iduettevõtluse toetamises vähem aktiivsed regioonid** (väljapool Tallinna/Tartut ja eelnevas punktis nimetatud maakondi), kus iduettevõtteid ja neile teenuseid pakkuvate organisatsioonide arv napib või puudub täiesti tegeleb elluviija iduettevõtluse populariseerimisega ja nõustamisteenuste edendamisega, eesmärgiga tekitada rohkem iduettevõtlusest huvitatud inimesi kui ka iduettevõtlusvaldkonnas tegutsevaid tugiorganisatsioone või algatusi, kes on võimelised esitama konkurentsivõimelisi pakkumisi eelnevas punktis välja toodud arenguprogrammi kandideerimiseks. Iduettevõtluse populariseerimiseks korraldatakse muuhulgas väiksemaid kogukonnaüritusi, et aidata regioonides kaasa iduettevõtlusega seotud teadlikkuse kasvule ning tuua Tallinna/Tartu iduettevõtluse kogukonna ja liidrite teadmisi ka regioonidesse. Nõustamisteenuse parendamiseks luuakse koostöömudel MAK-ide võrgustikuga, mis võimaldab kasvatada iduettevõtlusvaldkonnaga seotud kompetentse MAK-ides ning ühtlasi anda teadmisi edasi koolituste ja nõustamispäevade kaudu;
- c) **toetusskeemi koguelarve üleselt** otsitakse jooksvalt täiendavaid rahalisi võimalusi väljapoolt Tallinna/Tartut

	<p>jäävate regioonide toetamiseks. Näiteks üleriigiliste arenguprogrammide elluviimise kaudu, kus julgustatakse ja vajadusel soodustatakse samuti regionaalsete iduettevõtlaste tugiorganisatsioonide osalemist. Samuti on toetuskeemi kõik (inim-)kapitali kättesaadavuse parandamine tegevused üle-eestilisele fookusele ning kompetentside kasv suuremates linnades kandub pikas perspektiivis üle ka regioonidesse, kus ürituste ja meediakajastuse ning ka senistest edulugudest kuulmise abil kasvab soov tegeleda iduettevõtlusega.</p>
<p>Keskkond ja kliima</p>	<p>Toetav mõju. Toetuskeemi raames elluviidavate tegevuste planeerimisel ja elluviimisel arvestatakse keskkonnanahoiu ja kliima temaatikaga. Lisaks kaasatakse üritusele ka selles valdkonnas tegutsevaid ettevõtjaid. Toetuskeemi tegevused seonduvad keskkonna- ja kliimapoliitikaga nutika spetsialiseerumise kasvuala – ressursside efektiivne kasutamine – kaudu. Lisaks võib uute innovaatiliste ettevõtjate ja teenuste/toodete turule toomise kaudu panustada nii kliimamuutuste leevendamisesse kui ka kliimamuutuste mõjuga kohanemisesse.</p> <p>Käskkirja alusel elluviidavad tegevused on ellu kutsutud mh otseselt kestlikkuse kasvatamiseks ning rohepöörde soodustamiseks, mistõttu läbiv keskkonnamõju on positiivne. Ühtlasi loob see uusi ja innovaatilisi ärimudeleid ja -võimalusi ning kasvatab seekaudu ettevõtjate konkurentsivõimet. TA ja innovatsiooni edendamine võib potentsiaalselt panustada nii vajalike kliimamuutuste leevendamise kui ka kliimamuutuste mõjuga kohanemise tehnoloogiate arengusse.</p>
<p>Sooline võrdõiguslikkus, võrdsed võimalused, ligipääsetavus</p>	<p>Sooline võrdõiguslikkus. Toetav mõju. Toetuskeemi tegevuste üheks eesmärgiks on mitmekesise ja konkurentsivõimelise iduettevõtluse ökosüsteemi edendamine ning seda tehakse erineva soo, vanuse ja kultuurilise ja geograafilise taustaga inimeste kaasamise kaudu. Toetuskeemi kaudu toetatakse koostöö tegemist, avardades võimalusi nii uute iduettevõtete asutajatele kui ka töötajatele, sõltumata nende vanusest, soost, vanusest, erivajadustest või sotsiaalmajanduslikust positsioonist.</p> <p>Ligipääsetavus. Toetav mõju. Tegevused on ligipääsetavad ning läbivalt on rakendatud kaasava disaini põhimõtteid. Kõikide tegevuste rakendamisel järgitakse kehtivaid ligipääsetavuse nõudeid. Ürituste ja koolituste korraldamisel (ja nende hankimisel) tagatakse ligipääsetavus füüsilisele keskkonnale, infole ja kommunikatsioonile nelja peamise erivajadusega (nägemis-, kuulmis-, liikumis- ja intellektipuue) inimestele. Tegevused panustavad EE2035 näitajasse „Ligipääsetavuse näitaja“. Tegevuste elluviija tagab ka ligipääsetavuse analoogselt oma teiste pakutavate teenustega. Teenuseid pakutakse läbivalt ligipääsetavalt. Lahendus ei diskrimineeri kedagi, st tagatud on võrdne ligipääs kõigile, kes vastavad sihtgrupile seatud tingimustele, mis tulenevad TAIE eesmärkidest ja rakenduskavas kokku lepitud. Käskkirjaga hõlmatud tegevuste panust mõõdikusse ei ole võimalik arvuliselt leida.</p>

	<p>Võrdsed võimalused. Toetav mõju. Sekkumiste ettevalmistamisel ja rakendamisel võetakse arvesse võimalikku mõju võrdsusele, kaasamisele ja mittediskrimineerimisele ning vajaduse korral kohandatakse meetmeid seal kus asjakohane. Lahendus aitab otseselt kaasa erinevate gruppide, sh noored, eneseteostusvõimalustele, eeskätt seoses iduettevõtlusega alustamisega ja ettevõtluspotentsiaali realiseerimise kaudu. Uued tehnoloogiad ja ärimudelid ning sellega seotud teadlikkuse ja kompetentside kasvatamine on üks käskkirja sihtidest, mille osas positiivne muutus ellu kutsuda. Käskkirja rakendamise tulemusel paraneb otseselt erinevate gruppide võime ja oskused tegeleda ettevõtluse ja innovatsiooniga.</p> <p>Toetusskeem on ühtlasi suunatud ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse kasvule erinevates ühiskonna sihtgruppides, kes on ettevõtjad või evivad ettevõtluspotentsiaali. Käskkirja eesmärk ei ole käsitleda mehi ja naisi erinevalt, vaid arendada ettevõtjaid, parandamaks nende toimimist ja juhtimiskvaliteeti, innovatsioonivõimet ja võimaldada füüsilistel isikutel realiseerida edukamalt oma ettevõtluspotentsiaali võrreldes olukorraga, kus käesoleva käskkirja alusel ellu viidavaid tegevusi ei tehtaks.</p> <p>Käskkirjaga hõlmatud tegevuste täpsem tegevuskava ning konkreetset alamtegevused koos täpse eelarve ning ajaraamiga määratletakse toetusskeemi iga-aastases tegevuskavas. Elluviija käsitleb tegevuskavas ka seoseid horisontaalsete põhimõtetega. Elluviija tagab, et puuduks riive horisontaalsete põhimõtetega ning võimalusel kujundab tegevusi nii, et need panustaksid positiivselt horisontaalsete põhimõtete edendamisesse.</p>
DNSH ja kliimakindlus	<p>Vastavus „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele (DNSH) on analüüsitud rakenduskava koostamise käigus. Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027 raames läbi viidud „ei kahjusta oluliselt“ analüüs ei tuvastanud, et käskkirjaga hõlmatud meede põhjustaks olulist kahju keskkonaaesmärkidele, pigem arvestavad ja panustavad toetatavad tegevused kliima- ja keskkonaaesmärkide saavutamisse. Sellest tulenevalt puudub vajadus täiendavate leevendusmeetmete kehtestamiseks.</p> <p>Meetmest ei toetata taristuinvesteeringuid, seega puudub vajadus kliimakindluse hindamiseks.</p>

7. Käskkirja rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja rakendamise eeldatavad tulud

Käskkirja rakendamisega ei kaasne rakendusasutusele ega rakendusüksusele olulisi lisakulusid. Rakendamise eeldatavaid tulusid ei ole võimalik rahaliselt mõõta, sest tegemist on pikemaajalise investeeringuga, mille tulemused kajastuvad potentsiaalsete iduettevõtjate paranenud teadlikkuses ja kompetentsides, samuti rahvusvahelistumise potentsiaali tõhusamas ärakasutamises.

8. Käskkirja jõustumine

Käskkiri jõustub selle allkirjastamisest.

9. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile, Välisministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile, Keskkonnaministeeriumile, Riigikantseleile, perioodi 2021-2027 seirekomisjonile, Euroopa Komisjonile ja Riigi Tugiteenuste Keskusele ning arvamuse avaldamiseks Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele, EVEA-le, Teenusmajanduse Kojale ja TAIE juhtkomisjonile.

Lisa 1 Põhiõiguste harta ja PIK arvestamise kontroll-leht.

Lisa 2 Riskihindamise tabel